

INTELEKTUALNI KAPITAL KOMPANIJA – IZAZOVI MJERENJA, VREDNOVANJA I IZVJEŠTAVANJA

Dr. sc. Marijan Milinović
Sveučilište VERN, Zagreb, Republika Hrvatska
marijan.milinovic@vern.hr

SAŽETAK

U uvjetima tzv. nove ekonomije (ekonomije znanja, društva znanja), umanjuje se uloga fizičkog (prirodni resursi i rad) i financijskog kapitala kao pokretača rasta kompanija i stvaranja vrijednosti za dioničare. Ključnim činiteljem opstanaka, razvoja i prosperiteta kompanija drži se intelektualni kapital (nematerijalna imovina) koji predstavlja neopipljive resurse s potencijalom stvaranja vrijednosti. Intelektualni kapital kompanije najčešće se klasificira u tri skupine: ljudski, strukturni i relacijski kapital. Pojmom ljudski kapital obuhvaćeni su znanja, vještine, iskustva, stavovi i sklonosti zaposlenika. Strukturni kapital predstavlja kodificirana znanja koja posjeduje kompanija, poput organizacijskih rutina, procedura, sustava, baza podataka, intelektualnog vlasništva i sl. Relacijski kapital proizlazi iz odnosa s dionicima izvan kompanije, kao što su reputacija, zadovoljstvo i lojalnost kupaca, pregovaračka snaga kompanije i sl. Specifične ekonomske značajke intelektualnog kapitala su: nerivalitet (simultana upotreba), skalabilnost (opetovana upotreba), potencijal umrežavanja, otežana zaštita vlasništva, visoki stupanj rizika i otežana utrživost. Zbog specifičnih ekonomskih značajki i sadašnjeg stupnja razvoja računovodstvenih rješenja, većinu intelektualnog kapitala nije moguće obuhvatiti, priznavati, mjeriti i prezentirati u financijskim izvještajima. Prema postojećim računovodstvenim načelima i standardima, manji dio neopipljivih resursa, koje je moguće obuhvatiti računovodstvenim evidencijama, najčešće su predmetom ne-

odgovarajućih računovodstvenih postupaka. Postojećim računovodstvenim standardima (nacionalnim i međunarodnim), postavljeni kriteriji priznavanja nematerijalne imovine: mogućnost identifikacije pojedinih oblika (izuzetak goodwill), dokazivost pritjecanja budućih ekonomskih koristi i mogućnost pouzdanog mjerenja troškova prepreka su računovodstvenog obuhvata većeg dijela intelektualnog kapitala. Za pojedine troškove (poput troškova istraživanja ili marketinga) koji s ekonomskog stanovišta predstavljaju ulaganja u buduće ekonomske koristi, restriktivna računovodstvena pravila onemogućuju njihovu kapitalizaciju (prikazivanje dijelom imovine u bilanci), već se u obračunskom razdoblju o kojem su nastali prikazuju rashodom. Takvi računovodstveni postupci nisu sukladni primjeni načela nastanka događaja (sučeljavanje prihoda s pripadajućim rashodima), što rezultira s iskrivljenim vrijednostima bilance i računa dobiti i gubitka. Analitički prikaz vrsta troškova u financijskim izvještajima i pratećim bilješkama također nije prilagođen prikazu troškova poput istraživanja, promotivnih aktivnosti, razvoja ljudskih potencijala i sl., čime su korisnici financijskih izvještaja uskraćeni za informacije o troškovima ključnih resursa kompanija. Manjkavosti i nedovoljna prilagođenost računovodstvenog sustava obuhvatu i prezentiranju neopipljivih resursa mogu rezultirati umanjenjem relevantnosti financijskih informacija, suboptimalnom alokacijom kapitala, smanjenim ulaganjem u nematerijalnu imovinu, nepovoljnim utjecajem na tržišne vrijednosti kompanija i sl. Od početka 21. stoljeća pojavljuju se inicijative za poboljšavanje izvještavanja o intelektualnom kapitalu. Inicijative su, u traženju rješenja za poboljšanje informacija o intelektualnom kapitalu kompanija, usmjerene u tri pravca: radikalno preoblikovanje računovodstvenih načela i pravila, dopunsko objavljivanje kvantitativnih i kvalitativnih informacija, te izvješćivanje o intelektualnom kapitalu izvan računovodstvenog okvira. Cilj ovog izlaganja je ukazati na neodgovarajući računovodstveni tretman intelektualnog kapitala, istražiti moguće uzroke i posljedice prezentiranja nepotpunih i iskrivljenih informacija o utrošenim intelektualnim resursima, te prikazati moguće smjerove iznalaženja rješenja za poboljšanje izvještavanja o intelektualnom kapitalu kompanija.

***Ključne riječi:** intelektualni kapital, nematerijalna imovina, neopipljivi resursi, računovodstvo nematerijalne imovine, financijski izvještaji*

INTELLECTUAL CAPITAL OF COMPANIES - CHALLENGES OF MEASUREMENT, VALUATION AND REPORTING

ABSTRACT

In the conditions of the so-called new economy (knowledge economy, knowledge society), the role of physical (natural resources and labour) and financial capital as drivers of company growth and creation of value for shareholders is reduced. The key factor in the survival, development and prosperity of companies is intellectual capital (intangible assets), which represent intangible resources with the potential to create value. A company's intellectual capital is most often classified into three groups: human, structural and relational capital. The term human capital includes knowledge, skills, experiences, attitudes and preferences of employees. Structural capital represents the codified knowledge possessed by the company, such as organizational routines, procedures, systems, databases, intellectual property, etc. Relational capital results from relationships with stakeholders outside the company, such as reputation, customer satisfaction and loyalty, the company's negotiating power, etc. The specific economic features of intellectual capital are non-rivalry (simultaneous use), scalability (repeated use), networking potential, difficult property protection, a high degree of risk and difficult marketability. Due to specific economic features and the current level of development of accounting solutions, most intellectual capital cannot be covered, recognized, measured and presented in financial statements. According to the existing accounting principles and standards, a smaller part of intangible resources, which can be covered by accounting records, are most often the subject of inappropriate accounting procedures. The existing accounting standards (national and international), the determined criteria for recognition of intangible assets: the possibility of identifying certain forms (except goodwill), the provability of the flow of future economic benefits and the possibility of reliable measurement of costs represent obstacles to the accounting for a large part of intellectual capital. For certain costs (such as research or marketing costs), which from an economic point of view represent investments in future economic benefits, restrictive accounting rules prevent their capitalization (presented as a part of assets in the balance sheet) but are shown as expenses in the accounting period in which they were incurred. Such accounting procedures are not in accordance with the application of the principle of occurrence of events (confrontation of income with associated expenses), which results in distorted values of the balance sheet and profit and loss account. The analytical presentation of types of expenses in financial statements and the accompanying notes is not complied with the presentation of expenses such as those for research, promotional activities, human resources development, etc., thus depriving the users of financial statements of information on the expenses of key company resources. Deficiencies and insufficient compliance of the accounting system to the coverage and presentation of intangible

resources may result in a decreased relevance of financial information, suboptimal capital allocation, reduced investment in intangible assets, the unfavourable impact on the market values of companies, etc. Since the beginning of the 21st century initiatives have appeared to improve reporting on intellectual capital. The initiatives, in search of solutions to improve information on the intellectual capital of companies, comprise three directions: radical reformulation of accounting principles and rules, supplementary publication of quantitative and qualitative information, and reporting on intellectual capital outside the accounting framework. The aim of this presentation is to point to the inappropriate accounting treatment of intellectual capital, to investigate the possible causes and consequences of presenting incomplete and distorted information about the used intellectual resources, and to show possible directions for finding solutions to improve the reporting of companies' intellectual capital.

Keywords: *intellectual capital, intangible assets, intangible resources, accounting for intangible assets, financial statements*